

**GROBNA
TISINA**

**ARNALDUR
INDRIDASON**

BOOKA.

Knjiga **05**

Edicija **Žanr**

ARNALDUR INDRIDASON
GROBNA TIŠINA

Naslov originala

ARNALDUR INDRIDASON

GRAFARÞÖGN

Copyright © Arnaldur Indriðason, 2001

Title of the original Icelandic edition: Grafarþögn

Published by agreement with Forlagid Publishing,

www.forlagid.is

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S ISLANDSKOG

Tatjana Latinović

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

DIZAJN KORICA I PRELOM

Ivan Benussi

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2014.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

Ova knjiga je objavljena uz finansijsku podršku

Icelandic
LITERATURE
CENTER

MÍÐSTÓÐ ÍSLENSKRA BÓKMENNTA

GROBNA TIŠINA

ROMAN

ARNALDUR INDRIDASON

S ISLANDSKOG PREVELA
Tatjana Latinović

BOOKA.

I

Odmah je primetio da je to ljudska kost, čim je uspeo da je istrgne iz ruku deteta koje ju je glockalo sedeći na podu.

Rodendanska proslava bila je na vrhuncu i galama je bila strašna. Dostavljač pice je došao i otišao. Dečaci su se najeli pice, napili gaziranih sokova i sve vreme su nastojali da nadglasaju jedan drugog. Onda su, odjednom, kao da im je neko dao znak, dipili sa stolica i počeli da trče po kući, neki naoružani puškama i pištoljima, a mladi s autićima ili gumenim dinosaurusima u rukama. Nije mu bilo jasno čega se to igraju. On je sve to doživljavao samo kao zaglušujuću larmu.

Slavljenikova majka je pravila kokice u mikrotalasnoj pećnici. Rekla mu je da će upaliti televizor i pustiti neku kasetu, kako bi pokušala da smiri dečake. Ako joj to ne uspe, sve će ih izbaciti napolje. To je bila treća rođendanska proslava njenog sina, koji je napunio osam godina, i više nije imala živaca za sve to. Treća rođendanska proslava! Prvo je cela porodica izašla na večeru u restoran, neki preskup lokal s hamburgerima u kojem je drndala zaglušujuća rok muzika. Zatim je organizovana rođendanska zabava za porodicu i prijatelje, koja je više ličila na svadbu, nego na rođendansku proslavu. Danas je slavljenik pozvao drugare iz škole i iz komšiluka.

Otvorila je mikrotalasnu pećnicu, izvadila iz nje kesu s kokicama, koja je izgledala kao balon, stavila novu i pomislila kako će sledeći put sve to obaviti mnogo jednostavnije. Jedna žurka i gotovo. Kao što su se rođendani slavili kad je ona bila mala.

Raspoloženje joj nije popravljala činjenica da je taj mladić sedeo na kauču kao da mu je neko odsekao jezik. Pokušala je da ćaska s njim, bez uspeha, tako da ju je sad njegovo prisustvo u dnevnoj sobi nerviralo.

Uostalom, zbog galame i jurnjave dečaka, nije ni bilo šanse da razgovaraju, jednostavno je od toga odustala. On nije ponudio pomoć. Samo je sedeo, gledao ispred sebe i ćutao. Umreće od stidljivosti, pomislila je.

Prvi put u životu ga vidi. Imao je oko dvadeset pet godina i brat je jednog od drugara njenog sina koji je došao na rođendan. Mora da je bio dvadesetak godina stariji od brata. Bio je vrlo mršav, a kad joj je pružio ruku na vratima primetila je da ima duge prste, vlažne dlanove i da je povučen. Došao je po svog mlađeg brata koji je odlučno odbio da ide s njim jer je žurka još bila u punom jeku. Stoga mu je ponudila da uđe i sačeka malo. Zabava je skoro gotova, rekla je slavljenikova majka. Objasnio joj je da su im roditelji, bračni par koji je živeo u jednoj od kuća u nizu u ulici, na putovanju u inostranstvu i da on čuva brata; inače je stanovao u iznajmljenom stanu u centru grada. Prebacivao se zbunjeno s noge na nogu u predsoblju. Njegov brat se opet pridružio zabavi.

Sada je sedeo na kauču i gledao slavljenikovu sestru, devojčicu od godinu dana, kako puže po podu u predsoblju. Kikotala se veselo, obučena u belu čipkanu haljinu, s mašnicom u kosi. Ljutio se na svog brata. Osećao se neugodno sedeći u kući kod ljudi koje nije poznavao. Razmišljao je da li bi trebalo da se ponudi da pomogne. Slavljenikova majka mu je rekla da joj je muž na poslu do večeri. Klimao je glavom i pokušavao da se nasmeši. Pristojno je odbio koka-kolu i picu.

Primetio je da devojčica u rukama čvrsto drži neku igračku. Sela je i strpala ju je u usta, sva ubalavljena. Pretpostavio je da joj niču zubi i da je zbog toga svrbe desni.

Malecka mu se približavala s tom igračkom u ruci, i on je pokušao da vidi šta to ona drži. Prestala je da žvaće, na stražnjici se vukla ka njemu i sela na pod gledajući ga otvorenih usta. Bale su joj curile do stomaka. Onda je opet stavila igračku u usta, čvrsto zagrizla i nastavila da puzi prema njemu. Nagnula se i počela da pravi grimase i kikoće tako da joj je igračka ispala iz usta. Pomučila se da je ponovo dohvati i sasvim se primakla do njega držeći je u rukama. Ponosno ga je gledala ljuljajući se na nestabilnim nožicama uspravljena uz kauč.

Uzeo joj je igračku iz ruke i pogledao je. Devojčica je pogledala njega kao da ne može da poveruje šta se dešava, i počela da se dere iz sveg glasa.

Nije mu trebalo mnogo da shvati da je igračka koju je držao u ruci u stvari ljudska kost, deo rebara dužine otprilike desetak centimetara. Kost je bila beložute boje, obla i zatupasta na krajevima. U sredini su se videle smeđe fleke, kao od zemlje.

Pretpostavio je da u ruci drži prednji deo ljudskog rebra koje je bilo poprilično staro.

Majka je čula da devojčica plače i kad je pogledala u dnevnu sobu, videla ju je kako stoji kraj tog nepoznatog mladića držeći se za kauč. Odložila je činiju s kobicama koju je držala u ruci, prišla detetu i uzela ga u naručje, gledajući mladića koji kao da nije bio svestan ni nje ni rasplakanog deteta.

– Šta se desilo? – upita majka zabrinuto, pokušavajući da uteši dete. Morala je da viče kako bi nadglasala dečake.

Mladić je pogledao u nju i njenu ćerku, polako ustao i pružio joj kost.

– Odakle joj ovo? – upita.

– Šta? – reče žena.

– Kost – odgovori mladić. – Gde je našla kost?

– Kost? – ponovi ona. Jecaji devojčice malo utihnuše kad je ugledala kost. Pokušala je da je otme, skoro je uzrikavila od napora, dok su joj bale curile iz širom otvorenih ustiju. Konačno je uspela da zgrabi kost, i počela da je razgleda.

– Rekao bih da je to kost – reče mladić.

Dete je opet zagrizlo kost, sada već umireno.

– Ma kakva kost? – upita žena ponovo.

– To što ona gricka – reče momak. – Mislim da je to ljudska kost.

Majka pogleda dete, koje je i dalje mirno grickalo.

– Prvi put to sad vidim. Kako misliš, kost?

– Rekao bih da je to deo ljudskog rebra – reče mladić. – Studiram medicinu, na petoj sam godini – objasnio je.

– Rebrop? Kakva je to glupost? Jesi li to ti doneo?

– Ja? Ne, nisam. Zar ne znate otkud to ovde? – upita on.

Majka je gledala u dete, i odjednom kao da se prenula. Istrgla je kost iz detetovih ustiju i bacila je na pod. Devojčica se opet rasplakala. Mladić podigne kost i dobro je pogleda.

– Možda njen brat zna...

Pogledao je ženu, koja je s nevericom zurila u njega. Onda je pogledala rasplakanu devojčicu, kost, pa se zagledala kroz prozor iza kojeg su se videle nedovršene kuće. Zatim je opet pogledala u kost, pa u tog nepoznatog mladića, a na kraju u svog sina, koji je odjednom istrčao iz jedne od dečjih soba.

– Toti! – viknula je za njim, ali on nije obratio pažnju na nju. Približila se gomili dece, s naporom je izvukla svog sina iz gužve i rekla mu da stane ispred studenta medicine.

– Šta je ovo? – upita dečaka dok mu je mladić pružao kost.

– Ništa, našao sam to – reče Toti, kojom se očito žurilo, da ne propusti zabavu na vlastitom rodendanu.

– Gde si to našao? – upita ga majka. Posela je devojčicu na pod, a ona je pružala ruke prema njoj i kao da se predomišljala da li opet da zaplače.

– Napolju – reče dečak. – Vidi kako je lep kamen. Oprao sam ga. – Dečak je ubrzano disao. Niz obraze mu je tekao znoj.

– Gde napolju? – ponovo ga upita majka. – Kada? Šta si radio?

Dečak je pogledao u majku. Nije znao da li je nešto zgrešio, a po njegovom pogledu je izgledalo da jeste, i razmišljao je šta bi to moglo biti.

– Juče, mislim – odgovori on. – U temelju na kraju ulice. Što?

Majka i nepoznati čovek su se z gledali.

– Možeš li da nam pokažeš mesto gde si to našao? – upita majka.

– Ali mama, rodendan je – pobuni se on.

– Hajde – reče mu majka. – Pokaži nam.

Podigla je bebu s poda i izgurala sina iz dnevne sobe prema izlaznim vratima. Mladić ih je pratio. Ostali dečaci su se učutali kad im se učinilo da je slavljениk kažnjen, i sada su gledali kako ga namrštena majka, s bebom u naručju, tera iz kuće. I oni su odmah krenuli za njima.

Nalazili su se u novoizgrađenom naselju uz put ka jezeru Rejnsvatn. Milenijumsko naselje. Izgrađeno je na obroncima brda Gravarholt. Na vrhu Gravarholta nalazile su se cisterne toplane grada Rejkjavika, smeđe boje i divovske, koje su kao tvrđava dominirale nad novim naseljem. S obe strane cisterni napravljene su ulice, u kojima su jedna za drugom nicalе kuće. Oko nekih su već bile sredene okućnice, novi travnjaci i mlado drveće, koje bi trebalo da poraste i štiti svoje vlasnike od vetra.

Povorka je brzim koracima pratila slavljenika prvom ulicom na vrhu brda, odmah do cisterni. Novosagrađene kuće poredale su se u nizu prema livadi, a u daljini prema severu i istoku videlo se staro vikendaško naselje žitelja Rejkjavika. Kako to obično biva u novim naseljima, deca su uživala u igranju po neuseljenim građevinama, pentranju po skelama i skrivanju u senkama vanjskih zidova nedovršenih kuća, spuštanju u novoiskopane temelje, gde bi se brčkali u barama nakupljene kišnice.

Slavljenik Toti je doveo svoju majku, nepoznatog mladića i drugare baš do jednog takvog temelja. Pokazao im je tačno mesto gde je našao taj neobični beli kamen, koji je bio tako lagan i gladak da ga je strpao u džep i odlučio da ga zadrži. Tačno je zapamtio mesto gde ga je našao. Prvi je uskočio u temelj i odlučnim koracima krenuo prema mestu gde je kamen ležao na suvoj zemlji. Majka je naredila deci da ostanu gde jesu, a sama se, uz mladićevu pomoć, spustila u temelj. Mladić je hodao uza zid temelja i pomno proučavao mesto gde je dečak našao kost. Krenuo je rukama da otkopava zemlju i primetio duboko ukopan deo kosti nadlaktice.

Majka je pratila mladićev pogled prema zemljanom zidu dok i ona nije ugledala kost. Približila se da bolje pogleda, i videla nešto što je ličilo na kost vilice i jedan ili dva zuba.

Trgnula se, pogledala mladića, a zatim svoju ćerku i gotovo nesvesno počela da joj briše usta.

Odjednom je osetila bol u slepoočnici. Bez ikakve najave, pesnicom ju je udario u glavu, i to tako naglo da nije ništa mogla ni da nasluti. A možda nije ni htela da veruje da ju je zaista udario. To je bio prvi udarac, i ona je sledećih godina često o njemu razmišljala. Da li bi joj život bio drugačiji da ga je u tom trenutku napustila?

Kao da bi joj on to dozvolio.

Nije joj bilo jasno zašto ju je udario i gledala ga je zaprepašćenim pogledom. Nikada je u životu niko tako nije udario. To se desilo tri meseca nakon što su se venčali.

- Zar si ti to mene udario? – upita ga, rukom pokrivajući slepoočnicu.
- Šta misliš, da ja ne vidim kako si ga gledala? – bregnu se on.
- Koga? Šta...? Misliš Snorija? Da sam gledala Snorija?
- Misliš da nisam to video? Kako si napaljena na njega?

Do tog trenutka nije videla tu stranu njegove naravi. Niti ga je ikada čula da koristi tu reč. Napaljena? O čemu on to priča? Snori je doneo neke sitnice koje je zaboravila pri selidbi i razmenili su tek nekoliko reči ispred podrumskih vrata; nije htela da ga pozove da uđe jer joj je muž bio nešto zlovoljan ceo dan i rekao je da neće da se vidi s njim. Snori se nešto našalio o prodavcu kod kojeg je radila, te su se na to nasmejali i on je odmah potom otišao.

– To je bio Snori – rekla je. – Nemoj da si takav. Zašto si tako neraspoložen čitav dan?

- A sad se ne slažeš s tim što ja kažem? – upita on približavajući joj se.
- Gledao sam te kroz prozor. Kako plešeš oko njega. Kao neka kurvetina!
- Ne, kako možeš...

Udario ju je opet pesnicom u lice tako da je pala na kuhinjsku komodu. Sve se desilo tako naglo da nije uspela da se zaštititi rukama.

– Nemoj da me lažeš! – dreknuo je. – Video sam kako ga gledaš. Video sam kako ga zavodiš! Video sam to vlastitim očima! Kurvetino jedna!

Još jedna reč koju nikada pre nije čula od njega.

– Bože moj – prostenjala je. Gornja usna joj je bila napukla i krv joj se slivala u usta. Ukus krvi mešao se sa slanim ukusom suza koje su joj tekle niz lice. – Zašto si takav? Pa šta sam uradila?

Stajao je iznad nje, spreman da je dalje tuče. Lice mu je bilo crveno od besa. Škrgutao je zubima i udario nogom u pod, a zatim se okrenuo i brzim koracima izašao iz njihovog podrumskog stana. Ostala je sama, ne shvatajući šta se desilo.

Često je mislila o tom događaju, pitajući se da li bi joj život bio drugačiji da je pokušala da se odbrani od nasilja, da ga napusti, da ode i nikada se ne vrati, a ne da sama sebe krivi za njegovo ponašanje. Mora da je nešto zgrešila kad je on bio prisiljen da tako reaguje. Nije joj bilo jasno šta je zgrešila, ali on je to znao i htela je o tome da razgovara s njim kad se vrati. Obećaće mu da će se popraviti i da će sve biti kao pre.

Nikada ga nije videla da se tako ponaša, ni prema njoj ni prema drugima. Bio je miran i ozbiljan čovek. To joj se i svidelo na njemu kad su se upoznali. Možda čak preozbiljan. Radio je kao nadničar u Kjosu, kod brata trgovca kod kojeg je ona radila, i često je donosio robu u prodavnicu. Tako su se i upoznali pre skoro godinu i po. Bili su istih godina i govorio joj je kako namerava da napusti nadnicu i da radi kao ribar. U ribarstvu su pare. Hteo je i da stekne vlastitu kuću. Da bude svoj gospodar. Nadničarstvo je bilo kao ropstvo, staromodno, i nije moglo ništa da se zaradi.

Rekla mu je da je njoj posao u prodavnici bio dosadan. Njen gazda, trgovac, bio je velika škrtica i stalno je pipkao svoje tri radnice. Žena mu je bila rospija koja ih je isto maltretirala da teško rade. Ona sama nije imala nikakve planove šta bi mogla da radi. Nikada nije planirala budućnost. Od malih nogu je znala samo za muku. Život joj nije bio ništa drugo nego muka.

Sve je češće dolazio u prodavnicu i posećivao je u kuhinji. Malo-pomalo i poverila mu se da ima dete. Rekao joj je da to već zna. Raspitivao se o njoj. Tek je tada shvatila da ga interesuje. Rekla mu je da joj devojčica ima skoro tri godine i otišla je po nju iza kuće, gde se igrala s trgovčevom decom.

Kad se vratila s detetom, pitao ju je s kim se to švalerisala, smešeći se dobroćudno kao da se šali. Kasnije joj je večito prebacivao da je bila laka žena, kako bi je još više povredio. Čerku joj nikada nije zvao po imenu, nego samo pogrđnim rečima kao kurvino dete ili bogalja.

Nije se ona ni sa kim „švalerisala“. Rekla mu je o detetovom ocu, da je bio ribar koji se udavio u Kotlafjorduru. Imao je samo dvadeset dve godine kada je s još trojicom ribara nastradao u nevremenu na moru. Upravo je tih dana i saznala da je u drugom stanju. Nisu bili venčani, tako da nije mogla da kaže da je udovica. Doduše, planirali su da se venčaju, ali on je umro i ostavio ju je samu s vanbračnim detetom.

Dok je sedeo u kuhinji i slušao njenu priču, primetila je da devojčica nije htela da bude kraj njega. Obično je bila umiljata, ali sada se sakrila iza majčine suknje i nije htela da mu pride kad ju je zvao. Iz džepa je izvadio kockicu šećera i pružio prema devojčici, ali ona se još više pribila uz majku i počela da plače, htela je da se vrati kod dece. Inače je obožavala slatko.

Nakon dva meseca ju je zaprosio. To nije bio romantičan trenutak, o kakvim je čitala u knjigama. Nekoliko puta su se sreli radnim danima

uveče i vikendom, šetali po mestu ili otišli u bioskop na Čaplinove filmove. Od srca se smejala maloj lutalici i pogledala u njega. Na njegovom licu nije bilo ni traga osmehu. Kad su se jedne večeri vraćali iz bioskopa i čekali njegov prevoz u Kjos, upitao ju je da li bi trebalo da se venčaju. Privukao ju je k sebi i rekao:

– Hoću da se venčamo.

Toliko ju je zbunio da joj je trebalo mnogo vremena, čak nakon što je sve prošlo, da shvati da to nije bila prosidba i da to nije imalo nimalo veze s tim šta ona želi.

Hoću da se venčamo.

Već je razmišljala o tome da bi mogao da je zaprosi. Njihova veza je već došla do tog stupnja. Njenoj ćerki je bio potreban dom. I ona je želela svoju porodicu. Još dece. Nije imala mnogo udvarača. Možda zbog deteta. A možda i nije bila zanimljiva, tako niska i debeljuškasta, grubih crta lica, izbačenih zubi, s malim ali radničkim rukama koje nikada nisu mirovale. Možda nikada neće ni dobiti bolju ponudu.

– Šta misliš o tome? – upitao je.

Klimnula je glavom. On ju je poljubio i zagrlili su se. Ubrzo nakon toga obavljeno je venčanje u crkvi u Mosfetlu. Svadba nije bila velika, samo njih dvoje, njegovi prijatelji iz Kjosa i njene dve prijateljice iz Rejkjavika. Sveštenik ih je poslužio kafom nakon ceremonije. Kada ga je pitala o njegovoj porodici, nije hteo mnogo da govori. Rekao je da nema braće ni sestara, da mu je otac umro kad je bio beba i da majka nije mogla da se brine o njemu; zato je dat na usvajanje. Živeo je po raznim farmama dok nije dobio taj posao nadničara u Kjosu. Njega nije interesovala njena porodica, i nije je ništa pitao o njoj. Kao da ga prošlost uopšte nije zanimala. Rekla mu je da je njeno poreklo slično njegovom; nije znala ko su joj roditelji. Bila je usvojena i u detinjstvu je živela u prilično bednim uslovima po raznim kućama u Rejkjaviku, sve dok nije dobila taj posao i smeštaj kod trgovca. Klimnuo je glavom.

– Ovo je novi početak – rekao je. – Zaboravićemo prošlost.

Iznajmili su mali podrumski stan u Lindargati, samo s jednom sobom i kuhinjom. Klozet je bio napolju. Prestala je da radi u trgovini. On joj je rekao da ne mora više da radi. On će se brinuti o njoj. Našao je

posao u luci, za početak, dok ne dobije mesto na brodu. San mu je bio da bude ribar.

Stajala je kraj kuhinjskog stola i uhvatila se za stomak. Nije još htela da mu kaže, ali bila je sigurna da je trudna. Nije bila iznenađena. Razgovarali su o deci, ali on je inače bio tako zatvoren da nije znala da li ih želi ili ne. Već je odlučila kako će se beba zvati, ako bude dečak. Priželjkivala je sina. Zvaće se Simon.

Čula je priče o muškarcima koji su tukli svoje žene. Čula je i priče o ženama koje su živele uz nasilje muževa. Čula je razne priče, ali nije mogla da veruje da je on jedan od tih muškaraca. Nije mogla da veruje da on može tako nešto da radi. To mora da je bilo slučajno, sama je sebe ubeđivala. Mora da je pomislio da sam flertovala sa Snorijem, mislila je. Moraću da pazim da se to ne ponovi.

Obrisala je lice i šmrknula. Kakva ga je to žestina uhvatila. Izašao je napolje, ali sigurno će se uskoro vratiti i zamoliti je da mu oprost. Ne može tako da se ponaša prema njoj. Ne može. Ne sme. Zbunjeno je otišla u sobu da vidi šta joj ćerka radi. Devojčica se zvala Mikelina. Probudila se jutros s visokom temperaturom, i skoro ceo dan je prespavala. Spavala je i sada. Uzela je devojčicu u naručje i osetila da još uvek gori. Sela je s njom u krilu i počela da pevuši, još u šoku posle napada.

Stoji na ciglicama,
U malenim čarapicama,
Plave su joj loknice,
Milene devojčice.

Devojčica je disala ubrzano. Mali grudni koš se podizao i spuštao, a iz nosa joj se čulo pištanje. Lice joj je bilo crveno. Majka je bezuspešno pokušavala da probudi Mikelinu, ali devojčica nije htela da se probudi.

Glasno je uzdahnula.
Dete je bilo teško bolesno.

2

Elinborg je primila dojavu o pronalaženju kostura u Milenijumskom naselju. Ostala je poslednja u kancelariji i spremala se da krene kući kad je telefon zazvonio. Malo je oklevala, pogledala na sat, pa u telefon koji je zvonio. Očekivala je goste na večeri i ceo dan je razmišljala o piletini koju je već stavila u tandori sos da se marinira ceo dan. Uzdahnula je i javila se na telefon.

Bilo je teško odrediti koliko je tačno Elinborg imala godina. Negde između četrdeset i pedeset, jake građe ali ne debela, i veliki kuhinar. Rastavljena, s četvoro dece. Jedno od dece bilo je usvojeno i već se odselilo od nje. Drugi muž joj je bio automehaničar i obožavao je njene kulinarske veštine. Živela je s njim i svoje troje dece u maloj kući u nizu u naselju Gravarvogur. Bila je diplomirani geolog, ali nikada nije radila u struci. Za vreme studija je počela da radi preko leta u policiji, i tako je na tom poslu i ostala. Jedna od retkih žena u istražnoj policiji.

Sigurdur Oli je bio usred strasnog vođenja ljubavi sa svojom partnerkom Bergtorom kad mu se oglosio pejdžer. Pejđžer je bio zakačen na kaiš pantalonu, koje su ležale na kuhinjskom podu, i iz njega je dopirala nepodnošljiva galama. Znao je da neće prestati sve dok ne ustane iz kreveta. Danas je ranije došao s posla. Bergtora je već bila kod kuće, i dočekala ga je strasnim, dubokim poljupcem. Malo-pomalo i ostavio je pantalone na podu u kuhinji, isključio kućni i mobilni telefon, ali je na pejđžer zaboravio.

Sigurdur Oli duboko uzdahnu i pogleda Bergtoru koja je sedela na njemu. Bio je sav oznojen, zacrvenjenog lica. Po njenom izrazu se videlo da nije spremna da ga pusti. Zatvorila je oči, legla na njega i u laganom

ritmu pokretala bokove sve dok nije doživela orgazam, nakon čega joj se svaki mišić u telu opustio.

Sigurdur Oli je znao da će sam morati da čeka neki drugi trenutak. U njegovom životu pejdžer je imao prioritet.

Izvukao se ispod Bergtore, koja je kao onesveščena ležala na jastuku.

Erlendur je sedeo u restoranu *Skulakafi* i jeo usoljeno meso. Bio je redovan gost u *Skulakafi*, bio je to jedini restoran u celom Rejkjaviku koji je nudio jednostavna domaća islandska jela kakva bi Erlendur sam sebi kuvao da ga ne mrzi. I dekor u restoranu mu se sviđao, sve u pohabanoj plastici smeđe boje, stare kuhinjske stolice iz čijih poderanih sedalnih delova izviruje sunder, na podu linoleum izlizan od teških koraka kamiondžija, taksista i dizaličara, zanatlija i radnika. Erlendur je sedeo sam za stolom u ćošku, zadubljen u tanjir s masnim slanim mesom, barenim krompirom, graškom i barenom belom repom. Sve potopljeno dobro zaščerenim bešamel sosom.

Pausa za ručak odavno je bila prošla, ali uspeo je da ubedi kuvara da ga posluži. Isekao je veliki komad mesa, na njega stavio krompir i repu, preko toga nožem premazao sos, i sve to pojeo u jednom zalogaju.

Ponovo je na viljušku naslagao jedan takav zalogaj, i pomno gledao kao u neko remek-delo, kad ga u tome prekide zvonjava telefona, koji je ostavio na stolu kraj tanjira. Viljuška se zaustavila u vazduhu dok je gledao u telefon, pa opet u pretrpanu viljušku, pa u telefon. Naposljetku je sa žaljenjem ipak odložio viljušku.

– Vi baš ne možete da me ostavite na miru – reče pre nego što je Sigurdur Oli uspeo da progovori.

– U Milenijumskom naselju je pronađen kostur – reče Sigurdur Oli. – Elinborg i ja smo krenuli tamo.

– Kakav kostur?

– Još ništa ne znam. Elinborg mi se javila kad je već krenula tamo. Javila je i forenzičarima.

– Prekinuo si me usred ručka – reče Erlendur polako.

Sigurduru Oliju je došlo da mu kaže u čemu je on bio prekinut, ali se u poslednjem trenutku uzdržao.

– Vidimo se tamo – reče. To je na putu prema jezeru Rejnsvatn, ispod cisterni, sa severne strane. Blizu zapadnog autoputa.

– Šta znači milenijum? – upita Erlendur.

– Molim? – brecnu se Sigurdur Oli, još razdražljiv što su ga prekinuli u vođenju ljubavi s Bergtorom.

– Jesu li to hiljade vekova? Ili jedan vek sa hiljadu godina? Kakav je to vek? Zar vek nije samo sto godina? Šta znači ta reč? Milenijum? Šta mu to dođe?

– O bože – prostenja Sigurdur Oli i prekide vezu.

Erlendur se četrdeset pet minuta kasnije pojavio u ulici u Gravarholtu i parkirao kraj temelja svoju trošnu, dvanaest godina staru japansku krntiju. Policija je već bila tamo i obeležila mesto žutom trakom. Erlendur se provukao ispod nje. Elinborg i Sigurdur Oli stajali su uz zemljani zid temelja. Mladi student medicine koji je javio da je kostur našao stajao je s njima. Majka slavljenika iz komšiluka skupila je decu i oterala ih u kuću. Okružni lekar grada Rejkjavika, debeljuškasti čovek od pedesetak godina, nespretno se spustio niz jedne od troje merdevina postavljene niz temelj. Erlendur ga je sledio.

Pronalaženje skeleta izazvalo je zanimanje medija. Novinari i reporteri su se skupili oko i stajali u krugu, zajedno s radoznalim komšilukom. Neki od suseda su već živeli u naselju, a ostali, koji su još radili na svojim nedovršenim kućama, stajali su sa čekićima i čuskijama u rukama, čudeći se svoj toj buci. Bio je kraj aprila i vreme je bilo blago, pravo prolećno.

Forenzičari su pažljivo strugali zemlju sa zida temelja. Koristili su male lopatice i stavljali uzorke u plastične kese. Gornji deo kostura dobro se nazirao u zidu. Videle su se kosti ruke, deo grudnog koša i donji deo čeljusti.

– To je znači milenijumski čovek? – upita Erlendur prilazeći zidu.

Elinborg upitno pogleda Sigurdura Olija, koji je stajao iza Erlendura. Sigurdur Oli prinese kažiprst čelu i zavrti ga nekoliko puta.

– Da li je to milenijumski čovek? – upita Erlendur prilazeći zidu.

– Telefonirao sam u državni muzej – reče Sigurdur Oli, češkajući se po glavi kad ga je Erlendur oštro pogledao. – Poslali su arheologa ovamo. Možda će on moći da nam kaže o čemu se radi.

– Možda bi trebalo da nađemo nekog geologa – nadoveza se Elinborg. – Da saznamo više o tlu. Položaju kostiju u zemlji. Starosti zemljanih slojeva.

– Ti bi mogla da nam pomogneš u tome, zar ne? – upita Sigurdur Oli.
– Zar nisi studirala geologiju?

– Jesam, ali sve sam zaboravila – odgovori Elinborg. – Znam da je to braon boje zemlja.

– Pa nije baš da je zakopan na šest stopa dubine – reče Erlendur. – Mora da je na metar, metar i po dubine. Zatrpan na brzinu. Koliko ja vidim, to su ljudski ostaci. Nisu dugo ovde stajali. Nije to nikakav naseljenik. Nismo našli Ingolvura.

– Ingolvura? – upita Sigurdur Oli.

– Arnarsona, norveškog vikinga, prvog naseljenika Islanda – objasni Elinborg.

– Zašto mislite da je to on? – upita lekar.

– Ne, ne mislim da je to on – reče Erlendur.

– Ne, mislim, to bi mogla biti i ona, zar ne? – reče lekar. – Zašto mislite da to mora da je muškarac?

– Pa dobro, ili žena – reče Erlendur. – Svejedno mi je. – Slegnuo je ramenima. – Možete li nam išta reći o tim kostima?

– Ne vidim ih dobro – reče lekar. – Možda je najbolje da što manje nagađam dok ih ne iskopate iz zida.

– Da li je to muškarac ili žena? Starost?

– Ne mogu još ništa da vam kažem.

U tom trenutku im je prišao visok čovek u vunenom džemperu i farmerkama, sa uočljivo krupnim požutelim prednjim zubima, koji su se nazirali ispod duge prosede brade. Predstavio se kao arheolog. Gledao je šta forenzičari rade i zamolio da odmah prestanu da se glupiraju. Forenzičari su zastali s lopaticama u rukama. Bili su obučeni u bele kombinezone, s gumenim rukavicama i zaštitnim naočarima. Erlendur je pomislio da su tako obučeni mogli da rade i u nuklearnoj elektrani. Gledali su u njega i čekali njegove instrukcije.

– Pobogu, ljudi, moramo pažljivo da skinemo zemlju sa njega – reče zubati mašući rukama. – Šta to radite, hoćete da ga pokupite tako tim lopaticama? Ko je ovde odgovorno lice?

Erlendur reče da je to on.

– Jasno mi je da ovo nije arheološko nalazište – reče zubati kad se rukovao s njim. – Skarphjedin, drago mi je, ali treba da postupamo kao da se radi o arheološkom nalazištu. Razumete?

– Ništa ja ne razumem – reče Erlendur.

– Ovaj kostur nije dugo zakopan ovde. Manje od šezdeset-sedamdeset godina, rekao bih. Možda i manje. Još se vide ostaci odeće.

– Odeće?

– Da, evo ovde – reče Skarphjedin, pokazujući svojim debelim prstom. – Sigurno ih ima na još mesta.

– Mislio sam da su to ostaci mesa – odgovori Erlendur posramljeno.

– S obzirom na celu situaciju, a da ne bismo upropastili dokaze, najbolje bi bilo da meni i mojoj ekipi prepustite da otkopamo kostur našim metodama. Forenzičari mogu da nam pomognu. Trebalo bi da ogradimo prostor ovde i odozgo se spustimo prema kosturu, a ne da ovako čeprkamo. Već položaj kostura može mnogo toga da nam kaže. Takođe sve što nademo oko kostura može da nam dâ neke odgovore.

– Šta vi mislite da se desilo ovde? – upita Erlendur arheologa.

– Ne znam – odgovori Skarphjedin. – Još je rano da bilo šta kažem. Treba prvo da iskopamo, pa se nadam da ćemo doći do nečeg korisnog.

– Da li bi to mogao da bude neko ko je umro od zime? Smrznuo se na hladnoći i zakopao se ovde u zemlju.

– Nemoguće je ukopati se tako duboko u zemlju – odgovori Skarphjedin.

– Znači ovo je nečiji grob.

– Izgleda da jeste – reče Skarphjedin zamišljeno. – Po svemu što vidim, rekao bih da je to nečiji grob. Dakle, da krenemo da ga otkopavamo odgore?

Erlendur potvrdi klimajući glavom.

Skarphjedin krene velikim koracima prema merdevinama i iskoči iz temelja. Erlendur je išao za njim. Stali su iznad kostura i arheolog mu je objasnio kako bi najbolje bilo da organizuju iskopavanje. Erlenduru se dopao i čovek i njegov predlog, tako da je Skarphjedin ubrzo krenuo telefonom da okuplja svoju ekipu. Decenijama je radio na najvećim

arheološkim nalazištima, i znao je svoj posao. Erlendur je imao poverenja u njega.

Šef forenzičarske ekipe bio je drugog mišljenja. Razbesneo se kad je čuo da će za iskopavanje biti odgovorni arheolozi, koji nemaju pojma o kriminalističkim istragama. Najbrže bi bilo isčeprkati kostur iz zida, jer bi se i tako dobilo dovoljno prostora da se proceni kako leš leži i da se pronađu bilo kakvi dokazi o zločinu, ako se uopšte radi o zločinu. Erlendur je kratko vreme slušao njegovu tiradu, ali je zatim odlučio da zadatak iskopavanja skeleta preda Skarphjedinu i njegovoj ekipi, bez obzira na to što će im trebati više vremena.

– Kostu su ovde ležale pola veka, nekoliko dana tamo-amo ništa ne menja – reče i završi diskusiju.

Erlendur je pogledao naselje koje se stvaralo oko njega. Pogledao je uvis prema braon cisternama toplane, u pravcu jezera Rejnsvatn, a zatim se okrenuo prema istoku i video ledine koje su se širile iza novogradnje.

Pažnju su mu privukla četiri visoka grma koja su se uzdizala iz niskog rastinja, otprilike tridesetak metara od njega. Krenuo je prema njima, a činilo mu se da se radi o ribizlama. Stajali su u ravnoj liniji jedan do drugog i on se zapitao, dodirujući njihove čvornovate i gole grane, ko li ih je posadio ovde na ničijoj zemlji.

3

Arheolozi u filcanim džemperima i debelim kombinezonima pojavili su se predveče sa svojim kašikama i lopaticama. Ogradili su poprilično veliki prostor oko temelja gde se kostur nalazio, i počeli pažljivo da kopaju zemlju. Dnevna svetlost bila je još jaka kao da je podne, smrkavalo se tek oko deset sati uveče. U ekipi su bili četiri muškarca i dve žene. Radili su polako i bez nerveze, podrobno razgledajući sadržaj svake lopatice koju su iskopali. Ko god da je taj grob iskopao, nije ostavio iza sebe nikakvu nepravilnost na terenu. Proteklo vreme i građevinski radovi sakrili su njegove tragove.

Elinborg je pronašla nekog geologa s katedre univerziteta više nego voljnog da pomogne policiji. Odmah je ostavio svoj posao i pojavio se na mestu istrage pola sata nakon što je Elinborg telefonom razgovarala s njim. U četrdesetim, crne kose, mršav i veoma dubokog glasa, doktorirao je u Parizu. Elinborg ga je privela zemljanom zidu i uvela u šator koji je policija podigla nad nalazištem, tako da prolaznici nisu više mogli da vide mesto istrage.

Velika fluorescentna lampa osvetljavala je unutrašnjost šatora, bacajući sumorne senke ka mestu gde je kostur ležao u zemljanom zidu. Geolog je bio pedantan čovek. Promatrao je zemlju, rukom uhvatio komadić zida i izmrvio ga prstima. Uspoređivao je slojeve zemlje kraj kostura sa slojevima iznad i ispod njega i promatrao gustinu zemlje uz kosti. Ponosno je ispričao kako je jednom, zamoljen da pomogne oko kriminalističke istrage, uspešno analizirao grumen zemlje pronađen na mestu zločina i pomogao u njegovom rešavanju. Zatim se nadovezao pričom o naučnim publikacijama o kriminalistici i geologiji, nekoj vrsti forenzičke geologije, koliko je Elinborg shvatila.

Slušala je kako brblja dok je strpljenje konačno nije izdalo.

– Koliko dugo se skelet nalazi ovde u zemlji? – upita.

– Teško je reći – reče geolog dubokim glasom, ulazeći u ulogu naučnika. – Ne mora biti dugo vremena.

– Šta vama geolozima znači „dugo vremena“? – upita Elinborg. – Hiljadu godina? Deset?

Geolog je pogleda.

– Teško je reći.

– Znači teško je reći bilo šta?

Geolog je pogleda s blagim osmehom na licu.

– Oprostite, nešto sam se zamislio. Šta vas zanima?

– Koliko već dugo?

– Šta?

– Leži ovde – prostenja Elinborg.

– Rekao bih između pedeset i sedamdeset godina. Trebalo bi da uradim detaljniju analizu, ali to mi je prvo palo na pamet. Gustina zemlje... Kako god bilo, sigurno se ne radi o naseljeniku, to nije paganska sahrana.

– To smo već ustanovili – reče Elinborg. – Našli smo krpe...

– Evo ova zelena linija ovde – nastavi geolog upirući prstom u zelenkasti sloj pri dnu zemljišta. To je glina iz ledenog doba. Ove linije koje se ovde redovno pojavljuju nad tim slojem, to su piroklastični sedimenti. Na vrhu je najnoviji sloj, s kraja petnaestog veka. To je najdeblji sediment na području Rejkjavika, nastao nakon što je Island naseljen. Ovde vidimo starije slojeve, nastale od erupcije vulkana Hekle i Katle. Ali onda smo već otišli hiljadu godina unazad. Ovde se vidi da nema mnogo zemljanih slojeva na kamenu – pokaže prstom na ogromne stene u temelju. – To je dijabaz karakterističan za Rejkjavik, koji se nalazi na širokom području grada.

Pogledao je Elinborg.

– S obzirom na istoriju tla, ovaj grob je iskopan pre jedne milisekunde.

Arheolozi su prestali da rade oko pola deset i Skarphjedin je Erlenduru rekao da će doći ponovo rano ujutro. Još nisu pronašli ništa od značaja, jer su tek počeli da skidaju vegetaciju sa zemljišta. Erlendur upita da li

bi mogli da požure s radom, na šta ga je Skarphjedin prezrivo pogledao i upitao da li bi hteo da mu unište dokaze. Na kraju su se složili da nije pitanje života i smrti kada će doći do kostiju.

Fluorescentna lampa u šatoru je ugašena. Novinari su otišli. Pronalaženje kostura bilo je glavna vest u večernjim vestima. Televizija je pokazala Erlendura i njegovu ekipu kako stoje u temelju, a na jednom kanalu je pokazano kako reporter pokušava da intervjuiše Erlendura, koji ga je oterao od sebe odmahujući rukama i udaljio se brzim koracima.

U naselju je opet bio mir. Utihnuli su i udarci čekića. Neimari na poludovršenim kućama su otišli. Stanovnici useljenih kuća spremali su se na spavanje. Dečja galama je utihnula. Dva policajca u patrolnim kolima bila su zadužena da dežuraju na terenu. Elinborg i Sigurdur Oli su otišli kućama. Forenzičari koji su radili s arheolozima takođe su otišli. Erlendur je razgovarao s Totijem i njegovom majkom o kosti koju je dečak pronašao. Mališanu je imponovalo što je bio u centru pažnje. Neverovatno, uzdahnula je njegova majka. Da njeno dete pronade ljudski kostur na otvorenom polju. Ovo mi je bio najbolji rodendan, Toti se poverio Erlenduru. Baš kul. Ever.

Mladi student medicine takođe je otišao kući sa svojim mladim bratom. Erlendur i Sigurdur Oli su kratko razgovarali s njim o pronalaženju kostura. Opisao im je kako je dugo gledao malo dete kako se igra dok nije shvatio da u stvari glode kosku. Kad je pažljivije pogledao video je da se beba igra sa slomljenim rebrom.

– Ali kako si odmah video da je to ljudska kost? – upita ga Erlendur. – Mogla je to da bude i recimo ovčija koska.

– Da, zar nije bila veća mogućnost da je to ovčija koska? – nadoveza se Sigurdur Oli, gradsko dete koje nije ništa znalo o islandskim domaćim životinjama.

– Ništa drugo nije dolazilo u obzir – reče student medicine. – Radio sam na autopsijama, i odmah mi je bilo jasno.

– Da li bi mogao da proceniš koliko dugo su kosti ležale u zemlji? – upita Erlendur. Mislio je da nije naodmet čuti šta on misli, iako je znao da će dobiti rezultate geologa kojeg je Elinborg angažovala, kao i nalaze arheologa i forenzičara.

– Pogledao sam zemlju i mislim da bi, s obzirom na stepen raspada-nja, moglo da bude oko sedamdeset godina. Ne verujem da je više. Dodu-še, nisam stručnjak za to.

– Ne, naravno – reče Erlendur. Arheolog je bio istog mišljenja, ali ni on nije stručnjak.

Okrenuo se prema Sigurduru Oliju.

– Treba da proverimo sve nestanke ljudi iz tog perioda, možda od hilja-du devetsto tridesete ili četrdesete. Možda i ranije. Da vidimo da li ćemo nešto naći.

Erlendur je stajao kraj temelja, obasjan večernjim suncem i gledao prema severu ka mestu Mosfellsbaer, fjord Kotlafjordur i planinu Esju. Video je čak i kuće na rtu Kjalarnes. Video je automobile kako voze za-padnom magistralom ispod brda Ulvarsfetl u pravcu Rejkjavika. U tom trenutku je čuo i zvuk automobila koji se zaustavlja kraj samog temelja. Iz njega je izašao debeljuškast čovek, Erlendurov vršnjak, otprilike pede-setih godina, obučen u kratku plavu jaknu s kačketom na glavi. Zalupio je vrata na kolima i pogledao Erlendura, policijski auto, sve to remećenje oko temelja i šator koji je sakrio kostur.

– Jeste li vi iz poreskog? – upita otresito prilazeći Erlenduru.

– Poreskog? – ponovi Erlendur.

– Od vas nikad mira – reče čovek. – Imate li nalog ili...?

– Da li je to vaša parcela? – upita ga Erlendur.

– A ko ste vi? Kakav je to šator? Šta se ovde dešava?

Erlendur je objasnio čoveku, koji se predstavio kao Jon, šta se sve izdešavalo. Ispostavilo se da je Jon preduzimač i vlasnik parcele, koji je bio na ivici bankrota i kojem su već bili dosadili razni uterivači dugova. Radovi na tom temelju su već duže vremena obustavljeni, ali je on re-dovno obilazio parcelu da vidi da li je načinjena neka šteta; dečurlija po novim naseljima većito pravi štetu na novogradnji. Nije čuo ni na radiju ni televiziji vest da je pronađen kostur, i sada je u neverici gledao u temelj dok mu je Erlendur objašnjavao šta policija i arheolozi rade na njegovoj parceli.

– Nisam ništa o tome znao, a majstori sigurno nisu primetili te kosti. Da li je to neki drevni grob? – upita Jon.

– Još ništa ne znamo – odgovori Erlendur kratko, jer nije hteo da mu dâ više informacija. – Da li znate ko je vlasnik ove parcele prema istoku? – upita pokazujući u pravcu ribizli.

– Ne znam, ali znam da je to veoma dobro građevinsko zemljište – odgovori Jon. – Nisam mislio da ću doživeti da se Rejkjavik proširi čak dovde.

– Grad kao da otiče – reče Erlendur. – Ribizle ne rastu divlje na Islandu, zar ne?

– Ribizle? Nemam pojma. Nikada nisam za to čuo.

Razgovarali su još neko vreme, dok se Jon nije pozdravio i otišao. Koliko je Erlendur razumeo, on samo što nije izgubio tu parcelu zbog dugova. Male su bile šanse da će uspeti da dobije još jedan kredit da se izvuče iz krize.

Erlendur je krenuo kući. Večernje sunce lepo je zarumenelo nebo prema zapadu, i crvenilo se protezalo sve do okeana i preko kopna u daljini. Zahladilo je.

Prišao je mestu iskopavanja i pomno promatrao tamni gornji sloj zemlje. Nogom je šutao grumenje i polako šetao po terenu, ne znajući ni sam šta još radi tu. Kod kuće ga ionako niko nije čekao, razmišljao je i dalje šutirajući blato. Ne čeka ga porodica, niti žena koja bi ga pozdravila pričom kako je provela dan. Ni deca koja bi mu rekla kako je bilo u školi. Čekali su ga samo bedni televizor, fotelja, pohaban tepih, prazna ambalaža od gotovih jela u kuhinji i zidovi obloženi knjigama koje je čitao u toj svojoj samoći. Mnogo knjiga u njegovoj biblioteci bilo je o ljudima nestalim na Islandu, patnji putnika u divljini zemlje i pogibijama na planinama.

Odjednom je nogom zapeo za nešto. Izgledalo je kao da neki kamenčić proviruje iz zemlje. Nekoliko puta je blago šutnuo nogom, ali kamenčić se nije pomerio. Sagnuo se i počeo oprezno da čeprka blato oko njega. Skarp-hjedini ga je upozorio da kad arheolozi odu ništa ne sme da se pomeri. Erlendur je bez razmišljanja pokušao da cimne kamenčić ali nije uspeo da ga izvadi iz zemlje.

Krenuo je da kopa i dalje i ruke su mu bile već potpuno isprljane kad je došao do još jednog potpuno istog kamenčića, pa trećeg, te četvrtog i

petog. Erlendur kleknu nad zemljom i poče da je razbacuje u svim pravcima. Mogao je sve bolje i bolje da vidi, i onda je shvatio da u stvari gleda u šaku. Četiri kosti prstiju i dlana sada su virile iz zemlje. Polako je ustao.

Pet prstiju se širilo svaki u svom pravcu kao da je njihov vlasnik, taj što je ležao na tom mestu, pokušavao da ispruži ruku i uhvati se za nešto, ili da se odbrani, ili kao da moli za milost. Erlendur je stajao kao gromom pogođen. Kostu su se iz zemlje protezale prema njemu kao da vape za pomoć. Zadrhtao je od jeze na večernjem vetru.

Bio je živ, pomisli Erlendur. Pogledao je u pravcu ribizli.

– Da li si živ zakopan? – upita upola glasa.

U tom trenutku mu zazvoni telefon. Stajao je duboko zamišljen u toj mirnoj večeri i trebalo mu je malo vremena da shvati da je to zvuk telefona. Posegnuo je za njim u džep kaputa i javio se. Prvo nije čuo ništa osim nekog nejasnog šuma.

– Pomozi mi – rekao je glas koji je odmah prepoznao. – Molim te.

Veza se odmah prekinula.

4

Telefon mu je inače pokazivao brojeve s kojih su ga zvali, ali ovoga puta nije mogao da ga vidi. Na ekranu je stajalo „Privatan broj“. Bila je to Eva Lind. Njegova ćerka. Gledao je u telefon s bolnim izrazom na licu, kao da je to trn koji mu se zabio u ruku. Nije opet zazvonio. Eva Lind je imala njegov broj telefona i setio se da je poslednji put kad ga je pozvala rekla da ne želi više nikada da ga vidi. Stajao je očajan, ne pomerajući se s mesta, uzaludno čekajući da ga opet pozove.

Konačno odluči da krene.

Već dva meseca nije imao nikakvog kontakta s Evom Lind. To, doduše, nije bilo neuobičajeno. Nije imao mnogo prilike da se umeša u život svoje ćerke. Bila je u dvadesetim godinama. Narkomanka. Poslednji put kad su se videli po običaju su se strašno posvađali. Bili su u njegovom stanu, i ona je izletela iz njega vičući da je odvratn.

Erlendur je imao i sina, Sindrija Snaera, ali ni on nije održavao vezu s ocem. Deca su bila mala kad ih je Erlendur napustio i ostavio ih majci. Žena mu to nikada nije oprostila i zabranila mu je da se viđa sa decom. On joj je u to vreme bio popustio, ali se kasnije pokajao zbog te odluke. Deca su sama ponovo uspostavila vezu s njim kad su odrasla.

Na Rejkjavik se spustio hladnjikav sumrak i Erlendur je velikom brzinom vozio iz Milenijumskog naselja, pa na zapadni bulevar u pravcu grada. Pazio je da mu telefon bude uključen i držao ga je na prednjem sedištu nadohvat ruke. Nije imao mnogo informacija o privatnim detaljima iz života svoje ćerke, i nije znao gde bi mogao da počne da je traži. Odjednom se setio podrumskog stana u naselju Vogar u kojem je Eva Lind stanovala pre nekih godinu dana.

Prvo je proverio da li je Eva Lind došla do njega, ali oko njegove zgrade joj nije bilo ni traga. Protrčao je oko zgrade i potražio je na stepeništu. Eva je imala ključeve od njegovog stana. Zvao ju je po imenu kad je ušao unutra, ali nije bila tamo. Palo mu je na pamet da pozove njenu majku, ali nije mogao da se prisili na to. Jedva da su nekoliko reči razmenili poslednjih dvadeset godina. Telefonirao je sinu. Znao je da su deca tu i tamo održavala vezu. Okrenuo je informacije da dobije Sindrijev broj telefona. Ispostavilo se da Sindri radi negde u provinciji i da ne zna ništa o svojoj sestri.

Erlendur je oklevao.

– Do đavola – zagunđa.

Opet je okrenuo informacije i tražio telefonski broj svoje bivše žene.

– Erlendur je na telefonu – reče kad se javila. – Mislim da nešto nije u redu s Evom Lind. Da li znaš gde je?

S druge strane linije bila je tišina.

– Pozvala me je i molila da joj pomognem, ali veza se prekinula i ja sad ne znam gde je. Mislim da joj se nešto dogodilo.

Nije mu odgovorila.

– Haldora?

– Jesi li se sad setio da me pozoveš nakon dvadeset godina?

Čak i nakon svih tih godina osetio je hladnu mržnju u njenom glasu, i shvatio da je pogrešio što ju je zvao.

– Evi Lind treba pomoć, a ja ne znam gde je – reče.

– Pomoć?

– Mislim da joj se nešto desilo.

– I šta, jesam li ja za to kriva?

– Kriva, ti? Ne. Nije to ničija...

– Šta misliš, da meni nije trebala pomoć? Samoju s dvoje dece. Meni nisi pomagao.

– Hal...

– I sad su ti deca upropašćena. Oboje! Da li ti je sad jasno šta si im uradio? Šta si nama uradio? Šta si uradio i meni i vlastitoj deci?

– Ti mi nisi dozvolila da ih vidam...

– Šta misliš, da ja nisam morala već milion puta da je spasavam? Misliš da ja nisam morala da se brinem o njoj? Gde si onda bio?

– Haldora, ja...

– Ćubre jedno! – prosikta ona besno.

Zalupila je slušalicu. Erlendur je bio ljut na sebe što mu je uopšte palo na pamet da je pozove. Seo je u auto i krenuo u naselje Vogar. Tamo je stao pred ruševnom zgradom s nekoliko podrumskih stanova, koji su samo napola izvirivali iz zemlje. Pozvonio je na zvono koje je visilo na žici na vratima jednog od tih stanova. Pošto nije čuo zvonjavu, pokušao je da pokuca. Nestrpljivo je čekao da čuje bilo kakav zvuk s unutrašnje strane i da mu neko otvori vrata, ali ništa se nije desilo. Dohvatio se kvake. Bilo je otključano i Erlendur polako uđe u stan. Ušao je u malo predsoblje i čuo kako odnekud iz stana dopire slab plač deteta. Kako se približavao sobi, osećao je sve jači smrad mokraćе i izmeta.

Devojčica od otprilike godinu dana sedela je na podu, potpuno iscrpljena od plača. Tresla se od dubokih jecaja, bez pelena, obučena samo u prljavu potkošuljicu. Pod se skoro nije video od praznih konzervi piva, flaša votke, ambalaže brze hrane i mlečnih proizvoda. Smrad ukiseljenog mleka pomešao se sa smradom detetovog izmeta. U sobi nije bilo mnogo stvari, osim ofucanog kauča na kojem je ležala gola žena, leđima okrenuta Erlenduru. Dete nije ni primetilo kako se on oprezno približava kauču. Uhvatio je ženu za ruku i osetio slab puls. Na podlaktici su se videli tragovi igle.

Soba je bila spojena s kuhinjom, a pored nje je bila još jedna mala soba u kojoj je Erlendur pronašao ćebe, te je njime prekrrio ženu na kauču. Iz sobe se videlo malo kupatilo s tušem. Podigao je dete s poda, odneo ga u kupatilo, pažljivo okupao toplom vodom i umotao u peškir. Devojčica je prestala da plače. Koža između nožica bila joj je upaljena od mokraćе. Pretpostavio je da je jako gladna, ali nije imao ništa da joj da osim čokoladice koju je našao u džepu svog kaputa. Odlomio je parče i stavio joj u usta, sve vreme joj pričajući mirnim glasom. Namrštio se kad joj je video rane na ručicama i leđima.

Video je mali krevetac iz kojeg je prvo morao da izbaci konzervu piva i ambalažu od hamburgera, pre nego što je pažljivo stavio dete u njega. Ključao je od besa kad se vratio u dnevnu sobu. Nije znao da li je ta beživotna masa na kauču detetova majka ili nije. Nije ni bilo važno. Podigao

je ženu i odneo u kupatilo, stavio je u tuš kabinu i isprskao ledeno hladnom vodom. Ležala je bila kao mrtva na njegovim rukama, ali se trgnula kad je osetila vodu, duboko uzdahnula i zavrištala pokušavajući da se odbrani.

Erlendur ju je dugo držao pod tušem, a zatim je zavrnuo slavinu, dobio joj ćebe i odvukao u dnevnu sobu, posadivši je na kauč. Bila je budna, ali zbunjena i gledala je u Erlendura tupim pogledom. Odjednom poče da gleda oko sebe kao da nešto traži. Odjednom se setila šta joj nedostaje.

– Gde je Perla? – upita tresući se pod ćebetom.

– Perla? – ponovi Erlendur besno. – Šta je to, je l' ti to kuće?

– Gde mi je dete? – zapita žena. Imala je možda trideset godina, kratke kose i našminkana, ali šminka joj se sad sva razmazala po licu. Gornja usna joj je bila natečena, imala je veliku čvorugu na čelu i masnicu na desnom oku.

– Ti nemaš nikakvog prava da pitaš za nju – odgovori Erlendur.

– Šta!

– Gasiš cigarete na vlastitom detetu!

– Ma šta? Ne! Ko...? Ko si ti?

– Je l' te to švaler tako istukao?

– Istukao? Šta? Ma ko si ti?

– Uzeću ti Perlu – reče Erlendur. – I naći ću tu životinju koja joj je to uradila. Ti treba dve stvari da mi kažeš.

– Uzećeš mi dete?

– Ovde je pre nekoliko meseci, možda godinu dana, stanovala jedna devojka. Da li znaš nešto o njoj? Zove se Eva Lind. Mršava, crnokosa...

– Perla je nevaljala. Plače. Bez prestanka.

– Da, jadna ti...

– On poludi kad ona plače.

– Da se vratimo na Evu Lind. Da li je poznaješ?

– Nemoj da mi uzmeš dete. Molim te.

– Da li znaš gde je Eva Lind?

– Eva se odselila pre nekoliko meseci.

– Da li znaš gde je otišla?

– Ne znam. Bila je s Badijem.

– Badijem?

– On je izbacivač. Pozvaću novine ako mi uzmeš dete. Razumeš li? Staviću sve u novine.

– Gde je on izbacivač?

Rekla mu je gde Badi radi. Erlendur je ustao i telefonirao prvo u hitnu pomoć, a nakon toga u dežurnu službu za zaštitu dece, i kratko im opisao okolnosti u kojima je našao dete.

– Još nešto da te pitam – reče Erlendur dok su čekali na hitnu pomoć.

– Gde je to đubre koje te tako mlati?

– Ostavi ga na miru – odgovori žena.

– Što, da može i dalje da te bije. To hoćeš?

– Neću.

– Kaži mi onda gde je?

– Stvar je...

– Šta? U čemu je stvar?

– Ako hoćeš da ga nađeš...

– Da?

– Ako baš hoćeš da ga nađeš, onda najbolje da ga ubiješ, jer će inače on mene ubiti – odgovori ona gledajući ga hladno.

Izbacivač Badi je imao jake mišiće i neproporcionalno malu glavu. Radio je u striptiz baru imena *Grof Roso* u centru Rejkjavika. Kad se Erlendur tamo pojavio, Badi nije bio na vratima, ali dočekao ga je džin slične telesne konstitucije, koji mu je rekao gde može da ga nađe.

– Badi dežura za ove privatne – reče izbacivač, ali Erlendur nije razumeo rečenicu. Samo je stajao i gledao u njegovu malenu glavu.

– Privatni šou – objasni izbacivač. – Intimni ples. – Zakolutao je očima, kao da se predaje.

Erlendur je ušao u lokal obasjan slabim crvenim lampama. U prostoru je bio jedan šank, nekoliko stolova i stolica. Nekolicina muškaraca gledala je mladu devojkicu koja se klatila uz metalni stub na bini, praćena zvucima muzike monotonog ritma. Ugledala je Erlendura i počela da pleše pred njim, verovatno misleći da bi mogao da bude dobra mušterija. Počela